

І. П. Коваленко, кандидат наук з соціальних комунікацій, доцент

ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

Війна, яку розпочала Росія проти України, визначається як гібридна. Хоча поняття гібридної війни відсутнє в міжнародному праві та національних військових доктринах, проте військово-політичні експерти вважають, що такий тип війн переважатиме в ХХІ ст. [1]. Гібридні війни відрізняються від звичайних таким: по-перше, вони офіційно не оголошуються та не визнаються державами-агресорами; по-друге, у бойових діях разом із регулярними армійськими частинами держав-агресорів беруть участь і нерегулярні військові формування (повстанські, партизанські, диверсійні), які створюються з громадян держав, що зазнали агресії, котрі мають антиурядові й сепаратистські орієнтації, та іноземні «добровольці»; по-третє, з боку держави-агресора військові дії супроводжуються активними заходами з економічного тиску та інформаційних диверсій. Інформаційна війна є найважливішою складовою гібридної війни, що передуює початку військових дій.

У своїй структурі вона має три складові, розраховані на різні аудиторії [3].

Перша аудиторія — населення самої держави-агресора. Завдання цієї складової полягають у формуванні негативного ставлення населення держави-агресора до держави, яка намічена або вже є жертвою агресії, та, відповідно, забезпечення підтримки агресивної політики влади з боку свого суспільства.

Друга — населення держави, що є жертвою агресії. Її завдання полягають у формуванні негативного ставлення населення держави, що є жертвою агресії, до урядової влади або в цілому до держави. Формування негативного ставлення має продукувати або підживлювати сепаратистські та колабораціоністські настрої у суспільстві, понижуючи потенціал держави до спротиву агресору.

Третя — населення інших держав. Завдання щодо третіх країн полягають у формуванні сприятливого до агресора та несприятливого для його жертви міжнародного середовища.

Інформаційній війні, яку проти України розв'язала Росія, необхідно протиставити потужну й ефективну систему контрпропаганди, що має також вестися за трьома напрямками (на трьох інформаційних фронтах).

Усередині України слід нейтралізувати вплив ворожої пропаганди. Певні кроки в цьому напрямі вже зроблені. Судовими ухвалами за позовом

Національної ради з питань телебачення і радіомовлення у березні-серпні 2014 р. було призупинено ретрансляцію на території України 14 російських телеканалів: «Первый канал. Всемирная сеть»; «РТР-Планета»; «Россия 24»; «НТВ-Мир»; «ТВСІ (ТВ Центр)»; «Россия 1»; «НТВ»; «ТНТ»; «Петербург 5»; «Звезда»; «РЕН-ТВ»; «Life News»; «Russia Today»; «РБК-Т». З метою контролю за цими ухвалами 19 серпня 2014 р. міністр внутрішніх справ України А. Аваков підписав наказ про спільні дії МВС і Національної ради, відповідно до якого територіальні підрозділи МВС повинні сприяти у виявленні кабельних операторів, що не виконують рішення про припинення трансляції на території України вказаних телеканалів. Кабельні оператори, викриті в порушенні рішень суду та Національної ради, мають притягатися до відповідальності відповідно до чинного законодавства України [4]. ЗМІ України стали більш оперативно спростовувати інсинуації російської пропаганди: на українських телеканалах активно діють спеціальні програми: «Українські сенсації» (канал «1+1»); «Секретні матеріали» («2+2»); «Антизомбі» («ICTV») та ін. З метою координації дій українських ЗМІ в протистоянні російській інформаційній агресії постановою Верховної Ради України від 2 грудня 2014 р. було створено Міністерство інформаційної політики України [5].

На міжнародній арені завдання полягає в дезавуації потужної брехні російської пропаганди та формуванні в населення зарубіжних країн сприятливого ставлення до України. Відчутним кроком у цьому напрямі стало створення в серпні 2014 р. медіа-групою «1+1» міжнародного англomовного телеканалу новин «Ukraine Today», мета якого полягає в об'єктивному інформуванні міжнародної спільноти про події, що відбуваються в Україні. Міністерство інформполітики невдовзі має запустити в ефір телеканал іномовлення «Ukraine Tomorrow», що стане противагою російським пропагандистським каналам, зокрема «Russia Today» та «Life News». На старті він буде тримовним (українська, англійська та російська мови), його дія поширюватиметься на багато країн Європи та світу [6]. Проте цього є недостатньо для ефективного впливу на свідомість зарубіжного населення. Україні слід активно працювати з місцевими засобами масової інформації (до яких місцеве населення має більшу довіру): шукати всередині них (серед їх редакторів та журналістів) лобістів українських інтересів та оперативно надавати їм відповідні інформаційні й аналітичні матеріали.

Найскладнішим завданням української контрпропаганди є вплив на свідомість російського населення, що зумовлено характером путінського режиму, який набуває тоталітарного характеру [7]. Усі ЗМІ Росії (як державні, так і недержавні) повністю монополізовані урядовою владою та жорстко контролюються спецслужбами, внаслідок чого вести контрпропаганду

всередині країни не уявляється можливим. Проте існують можливості впливу через супутникове телебачення та Інтернет, які можна та необхідно використовувати.

ЛІТЕРАТУРА

1. Davis J. R. Jr. Defeating Future Hybrid Threats: The Greatest Challenge to the Army Profession of 2020 and Beyond / J. R. Davis Jr. // *Military Review*. – 2013. – September-October. – P. 21–29.
2. Lasica D. T. Strategic Implications of Hybrid War: A Theory of Victory / D. T. Lasica. – Fort Leavenworth (Kansas) : School of Advanced Military Studies, 2009. – 66 p.
3. Вітковський В. Про деякі проблеми тактики інформаційної війни // В. Вітковський // *Універсум*. – 2015. – № 1–2. – С. 14.
4. В Україні заборонили мовлення 14 російських телеканалів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vgoru.org/index.php/all-news/euromaydan/item/7004-v-ukrajini-zaboronili-movlennya-14-rosijskikh-telekanaliv>.
5. Положення про Міністерство інформаційної політики України [Електронний ресурс] : затв. постановою Каб. Міністрів України від 14 січ. 2015 р. № 2. – Режим доступу: <http://www.zakutochok.com.ua/index.php/uk/zakonodavstvo/2415-rytannia-diialnosti-ministerstva-informatsiinoi-polityky-ukrainy>.
6. Кабмин создал телеканал Ukraine Tomorrow – Стець [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rian.com.ua/politics/20150319/365033393.html>.
7. Романюк О. І. Про характер сучасного політичного режиму Росії / О. І. Романюк // *Вісн. Нац. ун-ту «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого»*. Серія: філософія, філософія права, політологія, соціологія. – Х., 2014. – № 4. – С. 152–159.

Д. С. Коротков, кандидат політичних наук, доцент

ПЕРСПЕКТИВИ КОНЦЕПЦІЇ «М'ЯКОЇ СИЛИ» У ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІЙ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ

Актуальність теми обумовлена подіями стосовно військового, економічного та дипломатичного конфлікту між Україною та Росією на початку 2014 р. Російська військова агресія змушує переглянути основи як військової доктрини України, так і впровадження нових концепцій у зовнішньополітичній стратегії України.

Поява нових концептів та їх впровадження у дискурсивному полі різних наук являє великий інтерес для дослідників. У сучасному політологічному дискурсі стосовно використання зовнішньополітичних доктрин державою використовують концепти: «жорстка сила» (*hard power*), «м'яка сила» (*soft power*) та розумна сила (*smart power*). Тема використання саме стратегії